

Tryk paa den høitærede Justitsminister, at han ogsaa vilde have bestræbt sig for at komme os ind paa saa langt, som han ifølge sin almindelige Opfattelse anfaa det for gjørligt; men efter den Stilling, som Sagen nu har indtaget, maa jeg tilstaa, at jeg har meget liben Tro til, at det vil ske. Jeg lagde Mærke til, at den meget ærede Justitsminister igaar med en vis Hurtighed forlod ethvert Spørgsmaal om Rigsdagseden og med et særligt Velbehag forbydede sig i det uendelige pro et contra, som kan reises om Eden i sin Almindelighed. Jeg finder det derfor temmelig orkesløst, saaledes som Stillingen er, nærmere at ville antyde, hvorledes jeg da havde tænkt mig, at en saadan religions- og konfessionsløs Ed skulde formuleres. Jeg tror ikke, at det i og for sig vilde have nogen stor Bænkfelighed, men ganske vist, den høitærede Justitsminister maatte saa ikke, samtidigt med at han erkjender, at Eden ikke behøver at slutte sig til nogen bestemt Konfession, binde den religiøse Ed, han da vilde kunne gaa ind paa, til bestemte Dogmer, der netop ere henede fra en enkelt Konfession. Det vil naturligvis ikke være noget Fremskridt, naar en saadan Ed skulde bindes f. Ex. til Begrebet om Ubdødelighed, Noget, som vilde være ganske Nyt her i Landet. Den nuværende Ed er paa ingen Maade bunden til Begrebet om Ubdødelighed, lige saa lidt som jeg tror, at Nogen vil kunne paastaa, at Ubdødelighed skulde være et uafviselig nødvendigt Moment i en religiøs Bevidsthed, eller at en religiøs Bevidsthed ikke skulde kunne tænkes uden knyttet til Ubdødelighedsbegrebet. Det Samme vilde selvfølgelig gjælde, hvad den meget ærede Minister ogsaa har nævnt — ganske vist tror jeg ikke som Noget, der skulde have bindende Virkning — Begrebet om en treenig Gud eller overhovedet en personlig Gud. Skulde det være et Fremskridt, maatte man komme til en Ed paa en almindelig religiøs Grund, fri for enhver Forbindelse med Konfession. En saadan Ed kan jeg ikke skjønne vilde stride mod det Begreb, som den høitærede Justitsminister har om Ed; og jeg vil erkjende, at det var et ikke ringe Fremskridt. Men, som sagt, store Forventninger nærer jeg ikke til, at vi skulle naae en saadan Løsning, og jeg finder det derfor ogsaa for mit Vedkommende rigtigt at komme noget nærmere ind paa det, som er mit principale Standpunkt, nemlig Ønsket om at faae en almindelig borgerlig Ed. Jeg tror det saameget mere, som den høitærede Minister har opstillet en Fortolkning af Eden, som jeg finder ganske ubegrundet, og som det heller ikke er lykkes den høitærede Minister at bevise, men som, hvis den blev staaende uimodsagt, let for fremtidige Forhandlinger vilde efterlade et urigtigt Indtryk af, at der her skulde være en almindelig Erkjendelse af, at den høitærede Mini-

sters Standpunkt er rigtigt. Naar den høitærede Justitsminister nemlig paastaa, at det med Nødvendighed ligger i Edens Begreb, at den skal være religiøs, saa veed jeg ikke, hvor den høitærede Minister har dette fra. Det fremkom fra den høitærede Ministers Side som en Paastand, et Postulat, men jeg søger forgæves efter et Bevis. Ud fra Edens Begreb kan dette sikkert nok ikke gjøres gjældende. Den høitærede Minister har ingen Besjæelse til at definere Eden saaledes, at han siger, at Eden er en religiøs Forsikkring. Naar man skal gjøre sig klart, hvad Ed er, saa maa man visjelig gaa den samme Vej, som man gaar, naar man vil definere ethvert andet Begreb eller Institution: Man maa tage sit Standpunkt i denne Institutions praktiske Behov, man maa se, hvilket Niemed det er, der derigjennem skal tilfredsstilles. Hvis man spurgte den høitærede Minister om, hvad en Kirke er, og han vilde svare, at en Kirke er en Bygning med et Taarn paa, vilde det ikke være en Definition, uagtet den ærede Minister ganske vist vilde kunne paaberaabe sig, at saaledes fremtraede udvortes Kirkerne i Almindelighed her i Landet. Nei, man maatte selvfølgelig tage sit Standpunkt saaledes, at man gav en Forklaring af, hvad der var Kirkens Niemed, hvilket Behov derved skulde tilfredsstilles, og det Samme maa gjælde med Hensyn til Eden. Ser jeg da paa, hvad det er for et Behov, som man søger at tilfredsstille ved Ed, kan det ikke være tvivlsomt. Det er af rent borgerlig Bestaaenhed. Det kan ikke være tvivlsomt, at Eden, praktisk set, er Samsundets høieste Forsikkring, at den er en Forsikkring, som skal gjøre Sagen vis, og som skal bane Vej for Afgjørelser af borgerlige Forhold, i Retsforhold. Aflæggelse af Ed er en rent borgerlig Handling, som kun fører borgerlige Virkninger med sig, som ganske vist, saaledes som Forholdene for Dieblisset her i Landet faktisk foreligge, er knyttet til kirkelige Forudsætninger og Former, men uden at man med nogen som helst Høie kan paastaa, at disse Former ere væsentlige for Eden, uden at man i nogensomhelst Henseende kan godtgjøre, at de Samsundsformaal, der søges fyldestgjorte gjennem Eden, ikke skulde kunne fyldestgjøres ganske paa samme Maade, selv om disse Paataalder tænkes borte. I saa Henseende staar Eden ganske analog med et andet Forhold, nemlig med Vielsen. Ganske paa samme Maade og ganske med de samme Grunde, som man har krævet en borgerlig Vielse istedetfor den kirkelige Vielse, kan og bør man kræve en borgerlig Ed istedetfor den kirkelige Ed. Den kirkelige Ed har ganske vist en historisk Berettigelse, ligesom den har en historisk Oprindelse her i Landet. Den har sit Udspring fra den Sammenblanding af Kirkeligt og Borgerligt, som var eiendommelig for den